

Відгук

доктора педагогічних наук, професора Васяновича Григорія Петровича на дисертаційне дослідження Казьмерчук Анастасії Вікторівни «Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Сучасний світ характеризується динамізмом змін у якому потреба формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму – є питанням не лише економічної, а й духовної значущості. Забезпечити якість цих змін значною мірою покликаний менеджер туризму, який володіє належною професійною підготовкою, уміє творчо й системно здобувати знання впродовж життя, опанувувати великі масиви інформації і на цій основі вміє досконало організувати свою практичну діяльність. Сьогодні надто важливо, щоб майбутній менеджер був не просто компетентним фахівцем, а цілісною, гуманною, культурною людиною. Тому його підготовка має відбуватися на засадах гуманізму і демократизму, з урахуванням вітчизняних та світових тенденцій, соціально-економічних, технологічних та соціокультурних змін. Отже, можна констатувати, що наявними є як внутрішні, так і зовнішні, об'єктивні і суб'єктивні чинники обґрунтування формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму. У цьому контексті дисертаційне дослідження А. В. Казьмерчук є актуальним та доцільним не лише з погляду суто теоретичних пошуків, а й практичних можливостей удосконалення системи формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу.

Теоретико-методологічна основа дисертаційного дослідження науково обґрунтована, вона базується на засадах гуманітарної, соціокультурної філософії освіти, яка формує і спрямовує світогляд майбутнього менеджера туризму на усвідомлення людини як вищої соціальної і духовної цінності, здатної у професійному і духовно-культурному вимірі ставитися до іншої людини.

Згідно цього теоретико-методологічного положення, системоутворювальним ядром педагогічної освіти й підготовки майбутніх менеджерів є не стільки набуття певних професійних знань, умінь, навичок, скільки формування цілісної

особистості, її почуттєвої, розумової і духовної сфер у вияві їх діалектичної єдності.

Найбільш суттєві наукові результати дисертації

Науковий апарат дослідження А. В. Казьмерчук відповідає вимогам до кандидатських робіт і є самодостатнім для розв'язання всіх поставлених завдань окреслених дисертантом. Автор чітко визначає предмет, об'єкт, завдання, методи дослідження, що позитивно позначилося на здійсненні наукового пошуку, обґрунтуванні положень дисертації в цілому. Така логіка є послідовною, відповідає науковій проблемі праці та спрямована на її системне розв'язання.

Отже дисертантом:

1. На самодостатньому науковому рівні здійснено якісну характеристику понятійно-термінологічної системи дослідження. Ґрунтовному аналізу піддано ключові поняття: «культура», «професійна культура», «професійна культура менеджера», «професійна культура менеджера туризму», «формування професійної культури», «позааудиторна діяльність» та ін., які виступають у ролі складних структурних динамічних утворень у системі якостей людини, тим самим ці категорії виконують певну методологічну роль. Тим більше, що до визначення категоріальних ознак поняття «культура» автор вдало використовує метод контент-аналізу, а це дозволяє йому здійснити класифікацію підходів щодо з'ясування сутності і змісту цієї дефініції та використовувати її в якості, так би мовити, «робочої одиниці дослідження» на рівні загального. На рівні одиничного й особливого обґрунтовано категорії «професійна культура» та «професійна культура менеджера туризму», де окреслюються не лише категоріальні ознаки, а й доводиться їх діалектичний взаємозв'язок на рівні діалогу і творчості.

Водночас, на нашу думку, авторові не завжди вдається бути достатньо критичним до деяких стереотипів минулого. Маємо на увазі запозичення думки деяких авторів про «класовість культури». Так, цей підхід залишився нам у спадок ще з радянських часів і до сьогодні часто-густо поширюється в різних джерелах. Але його заперечували видатні філософи, культурологи – І. Кант, Г. Гегель, Ф. Шеллінг, І. Франко та ін. мислителі. Отже, якщо авторові близьким є такий підхід, то про це слід сказати виразно і переконливо, а не обмежуватися цитатою. Якщо ж – ні, то варто також це довести, як того вимагає наука.

Вартісною і науково обґрунтованою є позиція автора щодо проблеми формування професійної культури майбутнього менеджера туризму. Ця позиція чітко окреслюється у руслі становлення майбутнього фахівця як особистості, його внутрішнього потенціалу, світогляду, системи цінностей, знань, умінь навичок, досвіду їх реалізації у професійній діяльності у процесі взаємодії із соціокультурним середовищем. Дисертантом, з позиції функціональності, належним чином обґрунтовано професійні якості та властивості менеджера туризму, його здібності, інтереси, схильності тощо.

2. Виходячи із сформульованої теми дослідження, А. В. Казьмерчук розкриває роль, функції та напрями позааудиторної діяльності у формуванні професійної культури майбутніх менеджерів туризму. Безумовно, слухним у цьому сенсі є те, що аналіз проблеми розпочинається із з'ясування сутності і змісту поняття «діяльність». Причому цей феномен досліджується на різних рівнях: філософському, педагогічному, психологічному, що дозволяє говорити про багатоаспектність, як самої проблеми, так і різнобічності підходів автора до її розв'язання. Дисертант доводить, що формування професійної культури майбутнього менеджера туризму здійснюється шляхом його активного включення в різні види діяльності. Продуктивним тут, на переконання автора, є розумне поєднання методів аудиторної і позааудиторної діяльності студентів. Акцент, згідно теми дослідження, робиться на останній, і власне позааудиторна діяльність суб'єктів навчання розглядається дисертантом як така, що спрямована на підвищення професійної культури, їх розвиток та духовне збагачення як особистостей. Вона відбувається у різних формах і видах позанавчальної та виховної діяльності. А. В. Казьмерчук аргументовано доводить, що позааудиторна діяльність – це педагогічно доцільна організація вільного часу студентів, що забезпечує набуття спеціальних знань, навичок та умінь, які відповідають характеру обраної професії. Вона активно сприяє розвитку особистісних, передусім культурологічних якостей, реалізації здібностей і здатностей, і може здійснюватися як під керівництвом педагога, так і самостійно. Дисертантка визначає не лише зміст, форми, види позааудиторної навчально-виховної діяльності, а й детально описує її функції та наголошує на систематичності її здійснення. Зазначимо, що системний підхід є притаманним для пошукувача, і це безумовно є позитивним

чинником. Натомість, на нашу думку, бажано було б більш рельєфно показати, як саме розв'язуються ті суперечності, які реально існують у процесі організації позааудиторної діяльності студентів. Адже у вступі, одна з суперечностей безпосередньо торкається цього процесу. А про неї автор ніби й забув... Будь-яке наукове дослідження, на наше переконання, тим і цікаве, що не лише відкриває реально існуючу суперечність, а й обґрунтовує можливі шляхи її розв'язання.

3. Окреслена тема дослідження та визначені автором завдання спонукають його до обґартування структури професійної культури майбутніх менеджерів туризму. На основі аналізу різноманітних наукових джерел, А. В. Казьмерчук доходить висновку, що для професійної культури майбутніх менеджерів туризму характерні такі основні структурні компоненти: мотиваційно-аксіологічний, пізнавальний, діяльнісний, рефлексивно-аналітичний. Кожен із цих компонентів детально описаний у п. 2.1 С. 68-82. Зазначимо лише, що мотиваційно-аксіологічний компонент, на думку автора, відображає сукупність мотивів та цінностей особистості, які дозволяють їй здійснювати професійну діяльність; мотивацію студентів до діяльності в індустрії туризму; інтерес до обраної професії, пов'язаної з наданням туристичних послуг та ін.

Пізнавальний компонент професійної культури майбутнього менеджера туризму спрямований на переосмислення інформації, збагачення її новими та соціально- й культурно-значущими знаннями про закони розвитку індустрії туризму, взаємодії з клієнтами, міжнародні стандарти якості надання туристичних послуг.

Діяльнісний компонент характеризується автором як відповідність знань, умінь, навичок та їх реалізація в період практик, потреба туристичні діяльності та ін. Врешті рефлексивно-аналітичний компонент структури професійної культури майбутніх менеджерів туризму характеризує здатність студентів до осмислення, саморозвитку та усвідомленого ставлення до професійної туристичної діяльності. Усі ці компоненти розглядаються автором у діалектичному взаємозв'язку і взаємозумовленості. Втім хотілося б зазначити, що з огляду на досліджувану проблему, варто було б, на нашу думку, визначити і духовний компонент, без якого будь-яка особистість є ущербною.

4. Одним із важливих завдань дослідження автор вбачає обґрунтування моделі

формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу. Реалізація цього завдання здійснена автором у другому параграфі другого розділу. На основі системного й діяльнісного підходів автор послідовно вибудовує таку модель, яка включає цільовий, змістовий, технологічний, результативний блоки. Усі блоки знаходяться у нерозривній єдності і наповнені відповідним змістом, який віддзеркалює специфіку діяльності майбутнього менеджера туризму. При цьому вважаємо, що варто було б висвітлити досвід зарубіжних країн у розв'язанні досліджуваної проблеми.

5. Ціннісним у дослідженні є визначення автором критеріїв сформованості професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу. Основними серед них є: цілемотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний. Кожному із них автор подає відповідну характеристику й інтерпретацію. Крім того, дисертант обґрунтовує показники та рівні сформованості професійної культури майбутніх менеджерів туризму (низький, середній, достатній, високий). Кожному із них дається належна характеристика.

Надзвичайно важливим у дисертаційнім дослідженні А. В. Казьмерчук є ґрунтовно викладене науково-методичне забезпечення, спрямованого на формування професійної культури майбутнього менеджера туризму. Зокрема розроблено методичні рекомендації, робочу навчальну програму факультативного курсу «Професійна культура майбутнього менеджера туризму», програму наукового гуртка «Школа екскурсоводів», кейси та ін., які можуть ефективно використовуватися у навчально-виховному процесі підготовки майбутніх фахівців галузі туризму.

6. Виконане дисертаційне дослідження носить експериментальний характер, що уможливило авторові перевірити ефективність розробленої моделі у навчально-виховному процесі щодо формування професійної культури у майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу. Вдале застосування наукових методів дозволило дисертанту отримати нові висновки й узагальнення.

Джерельна база дослідження. В дисертації використано 278 найменувань, із

них 8 - іноземною мовою, що є позитивним аспектом виконаної праці.

Структура дисертації відповідає логіці наукового дослідження, послідовно розкриває основні завдання наукового пошуку автора.

У публікаціях у повному обсязі відображено основні аспекти і результати дисертаційного дослідження. Зміст автореферату є ідентичним змісту дисертації. У праці розроблені відповідні узагальнення й висновки, оформлені додатки, які можуть бути використані теоретиками і практикаками вищих навчальних закладів освіти. Усе це та інше становить наукову новизну праці, яка написана грамотною, сучасною українською мовою.

Загальний висновок:

Дисертаційне дослідження, виконане на тему: «Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу», є самостійно виконаною, завершеною працею, яка має теоретичне й практичне значення для педагогічної науки, а її автор – Казьмерчук Анастасія Вікторівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін і соціальної роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
Г. П. Васянович